

TÜRI ÜHISGÜMNAASIUM

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE AINEKAVA

12. klassi EESTI KEEL

Õppekorraldus

12. klassis on kaks eesti keele kohustuslikku kursust: „Teksti keel ja stiil“ ning „Praktiline eesti keel III“.

Kursus „Teksti keel ja stiil“

Kursuse „Teksti keel ja stiil“ vältel kujuneb õpilase oskus valida suhtluskanalit ja väljendada korrektselt. Iga suhtlusolukord nõuab oma keelekasutust ja stiili. Stiiliõpetuse põhimeetod on võrdlus ja valik, seega analüüsitakse kursuse käigus tekstide sisu, eesmärke, kasutuskonteksti, ülesehitust, sõnavara ja stiili.

Teema	Õpitulemus
Keel suhtluse ja tunnetuse vahendina. Suulise ja kirjaliku suhtluse ja teksti erinevused. Stiil ja stilistika. Asjalikkus ja isikupära. Viisakus ja sõbralik toon. Võimukus, vulgaarsus ja suhtlusvead	Õpilane mõistab keele kui märgisüsteemi olemust, keelt kui mõtlemise alust; teab suulise ja kirjaliku teksti erinevusi; mõistab stiilivariatsioonide otstarvet
Stiilivärving, stiiliviga; keele kasutusvaldkondade tüüpilised stiilivead	Õpilane teab stiilivea mõistet, tunneb ära ning väldib puuduseid, mis viitavad ebakindlusele ja saamatusele mõtteid sõnastada
Keelelise väljendusrikkuse ja stilistilise mitmekesisuse kasutamine erineva mõju saavutamiseks suulises esinemises ja väitluses	Õpilane teeb suulises suhtluses teadlikke stilistilisi valikuid
Ametlik stiil, publitsistlik stiil, teadusstiil	Õpilane koostab korrektselt erinevaid ametlikke tekste

Ülekooliline kõnevõistlus	Õpilane valmistab ette kõne, mille peab oma klassikaaslastele. Õpilane oskab kõnet pidada, teiste ettekandeid kuulata ja valida kokkulepitud kriteeriumide alusel kooli kõnevõistlusele pääsevad kõned
Ilukirjandusstiil ja poeetika. Keele kujundlikkus ja loov keelekasutus	Õpilane tunneb poeetilisele keelele omaseid stilistilisi vahendeid, oskab analüüsida poeetilist teksti
Eesti sõnavara; tähendus- ja stiilijooned. Oma sõnavara rikastamise võimalused	Õpilane oskab erinevaid tekste koostades teha teadlikke stilistilisi valikuid, kasutab eri stiilivärvinguga sünonüüme
Väitluse juhtimine ja seal esile tõusnud argumentidest. Alusteksti kokkuvõte. Referatiivne ülevaade	Õpilane julgeb osaleda arutelul, suudab teha arutelust kokkuvõtte. Õpilane oskab refereerida teadusteksti ning kasutada teadusteksti alustekstina
Loomevargus ehk plagiaat	Õpilane hoidub plagiaadist ning oskab seda ära tunda

Kursus „Praktiline eesti keel III“

„Praktiline eesti keel III“ on seotud kursusega „Teksti keel ja stiil“, võimaldades teoreetilisi teadmisi ja omandatud oskusi põhjalikumalt rakendada. Praktiliste töödega (arutlus, arvustus, probleemkirjutised, tarbetekstid) arendatakse eri tekstiliikide loomise oskust. Tähelepanu pööratakse argumenteerimisele nii kõnes kui ka kirjas, õpetatakse väiteid esitama ja ümber lükkama ning tundma mõjutamise viise.

Teema	Õpitulemus
Teabeotsinguoskuste tõhustamine	Õpilane kasutab keerukaid elektroonilise teabeotsingu strateegiaid, suudab hinnata teabe usaldusväärsust.
Teadlik kirjutamine. Kirjutamise eesmärk, aadressaat, pealkiri, probleem, põhiidee.	Õpilane mõistab kirjutamist kui protsessi ning tekstiliikide ja keelevelikute seost olukorratüübiga.
Teksti aineistik, materjali kogumine ja süstematiseerimine. Teema, selle varasemad käsitlused ja tahud.	Õpilane mõistab kirjutamist kui protsessi ning tekstiliikide ja keelevelikute seost olukorratüübiga.
Teksti ülesehitus ja sidusus. Lõigu ülesanne (allteema, väide, selgitus, tõestus, järeldus, üldistus).	Õpilane teab, et tekstide olulisemad omadused on struktuurne sidusus ja teemale vastavus.
Keeruka struktuuriga ja eri modaalsusega tekstide mõistmine	Õpilane mõistab arutleva artikli ettevalmistamiseks kasutatavaid erineva keerukusastmega tekste.
Arutleva teksti kirjutamine	Õpilane oskab kasutada erineva raskusastmega alustekste kirjandi kirjutamisel.

eri tüüpi tekstide (verbaalne, pildiline, audiovisuaalne; lineaarne, mittelineaarne, hüpertekst) põhjal. Oma teksti toimetamine.	
Õigekirja ja õigekeelsusküsimuste kordamine	Õpilane kasutab korrektset kirjakeelt

Kursus „Kirjandus antiigist 19. sajandini“

Kursuse eesmärk on kujundada terviklik kirjandus- ja kultuurilooline teadmiste süsteem ning ajatelg edasisteks kirjandusõpinguteks. Selleks antakse põgus ülevaade maailmakirjanduse kujunemisetappidest, ajastute- ja vooludevahelistest seostest, nimetades perioodide ajapiirid ja tunnused, tähtsamad žanrid, autorid ja teosed. Kursused keskenduvad ainult kõige iseloomulikumale käsitletavas ajajärgus, luues ettekujutuse voolude ja žanrite tekkest ja levikust. Kursuse käigus loeb õpilane läbi neli tervikteost.

Teema	Õpitulemus
Kultuuri mõiste. Antiikkultuur	Õpilane suudab arutleda kultuuri erinevate valdkondade suhete ja põimumise üle, tuua näiteid erinevatest valdkondadest; koostab ülevaatliku ajatelje/tabeli vms kirjandusvoolude muutumise kohta
Vanakreeka müüdid. Kirja ja kirjanduse sünn. Antiikkirjandus	Õpilane teab müüdi ja muistendi erinevust, leiab sarnasusi ja erinevusi nii tegelastes kui kujutletavas, teeb lühikese loovtöö müütilise maailmapildi kohta
Homeroose eeposed „Ilias“ ja „Odüsseia“	Õpilane teab antiikeeposte sisu ja vormivõtteid, teab, missuguseid probleeme kajastati, kuidas on kujutatud elu ja inimest, missugune on nende tekstide seos tänapäevaga
Lüürika antiikajal	Õpilane tutvub antiikluule vormi ja sisuga
Vanakreeka teater. Sophoklese „Kuningas Oidipus“	Õpilane teab Sophoklese rolli kirjandus-loos; on lugenud läbi teose „Kuningas Oidipus“; selgitab teose tegelase olemust, sõnastab probleemid, teose ideestiku jms; oskab hinnata teost tänapäeva seisukohast
Rooma kirjandus	Õpilane teab olulisemaid rooma autoreid ning nende mõju euroopa kirjandusele
Piibel kui kirjanduse alustekst	Õpilane tutvub kristluse kujunemise ja mõjuga ühiskonnale; oskab nimetada Piibli olulisi tekste ja nende tegelasi; suudab arutleda erinevate usundite müütide ja tegelaste olemuse üle; leiab seoseid Piibli ja kirjandusteoste vahel, leiab arhetüüpseid tegelasi, motiive, teemasid

Keskaja kultuur. Keskaja kirjandus	Õpilane teab keskaja kirjandust mõjutanud tegureid, tunneb kangelaseeposte sisu, leiab tekstidest ajastule omaseid motiive ja kujundeid
Renessansskirjandus	Õpilane kirjeldab tekstidele toetudes ajastule omaseid jooni, arutleb renessansiaja ja tänapäeva inimese maailmapildi üle
W. Shakespeare'i looming	Õpilane tunneb Shakespeare'i loomingut, on läbi lugenud teose „Hamlet“; sõnastab teose probleemid, analüüsib tegelasi, teeb esitluse; arutleb teose eetiliste probleemide üle, nimetab arhetüüpseid tegelasi, teemasid, motiive
Barokk- ja klassitsistlik kirjandus	Õpilane teab ajastule iseloomulikke jooni ning leiab neid teosest
Valgustuskirjandus	Õpilane leiab tekstikatkendite põhjal seoseid kirjanduse ja filosoofia lõimumise kohta; arutleb, miks tekkis uus kujutus ideaalist, kuidas ühiskond seda mõjutas; arutleb, kuidas valgustusajastu ideaalid on tänapäevaga seotud
Romantism	Õpilane teeb romantismile iseloomulikest joontest kokkuvõtte; leiab tekstikatkendist romantismile iseloomulikku; analüüsib romantilise kangelase olemust ja maailmavaadet; arutleb romantismi ideaalide ja kaasaja seoste üle
A. Puškini looming. „Jevgeni Onegin“	Õpilane tunneb autori loomingulugu, on läbi lugenud teose „Jevgeni Onegin“; leiab teosest romantismile iseloomulikke jooni; sõnastab teose probleemid ja analüüsib tegelasi; arutleb teose probleemistiku ja tänapäeva seoste üle
Realism ja naturalism	Õpilane teab realismile ja naturalismile iseloomulikke jooni; leiab teostest ajastule ja voolule iseloomulikku; arutleb, kuidas loetus kajastub ühiskondlike olude kriitika, missugused inimlikud voorused ja pahed neis esinevad; kirjutab (ühe) katkendi põhjal selle analüüsi, lähtudes realismi/naturalismi olemusest
Eesti rahvusliku ilukirjanduse algus. K. J. Peterson.	Õpilane tutvub eesti kirjanduse vanimate allikatega; arutleb, kuidas on need tekstid mõjutanud eesti keele ja kultuuri arengut; on tutvunud K. J. Petersoni elu ja loominguga; analüüsib autori tekste rahvuslikkust aluseks võttes
Rahvusliku ärkamisaja kirjandus (Faehlmann, Kreutzwald, Koidula jt)	Õpilane teab ärkamisaegsete autorite rolli eesti kirjandusloos, on läbi lugenud ühe pt „Kalevipojast“, teab teose sündmustikku, iseloomustab tegelasi

Kursus „Kirjandus ja ühiskond“

Kursuse eesmärk on leida ja otsida seoseid ilukirjanduslikes teostes kujutatud maailmade ja tulevikuvisionide ning kaasaja ühiskonna suundumuste ja ilmingute vahel.

Kursuse käigus loeb õpilane läbi neli tervikteost.

Teema	Õpitulemus
Ühiskonna mõiste	Õpilane mõistab termini „ühiskond“ taga peituvat sisu ning oskab seda selgitada
Kirjaniku suhe riigi ja rahvusega	Õpilane tunneb ajalooperioode, mil kirjanik oli oma riigi valitsuse poolt represseritud, teab mõisteid pagulus, emigratsioon, sisepagulus
Utopia ja düstopia	Õpilane tunneb nende mõistete tähendust ja sisu, otsib kokkupuutepunkte utopia- ja düstoopteoste vahel ning seob neid kaasaja ühiskondlike probleemidega
Konformism ja mäss	Õpilane oskab seostada konformismi kui nähtust ilukirjandusteoste tegelastega, kirjeldada tegelase motiive ja tegutsemisviise
Võimu kirjeldamine kirjandusteoses	Õpilane oskab loetud teostele toetudes kirjeldada erinevaid võimutüüpe, selgitada võimu toimimise mehhanisme, otsides oma teadmistele tuginedes ristumispunkte teose ja kaasaja ühiskonna vahel
Võrdõiguslikkus	Õpilane loeb tekstikatkeid, mille keskmes on sooline või usuline või rassiline võrdõiguslikkus, arutleb kaasaja või mineviku probleemide üle, toetudes kirjaniku ja enda arusaamisele
Ideoloogia	Õpilane sõnastab teost lugedes tegelaste ideoloogia ja maailmavaate olulisemad märksõnad, kirjeldab neid, oskab leida kokkupuutepunkte ajaloo ja kaasaja ühiskonnaga
Meedia roll kirjanduses	Õpilane teab veebikirjanduse olemust, tajub kaasaegsete meediavõtete kasutamist ilukirjanduslikus teoses (žanripiiride hägustumist tekstiliikide vahel), näeb teksti stilistiliste võtete erinevust
Eesti ajaloo kujutamine ilukirjanduses	Õpilane kirjeldab loetud teosele toetudes Eesti ajaloo etappe ning rahvuse kujunemise lugu
Kirjandus kui ajaloo õpetaja	Õpilane teeb vahet ilukirjandusliku ja n-ö õpikuajaloo vahel, kuid oskab ilukirjanduslikku teost aluseks võttes selgitada Eesti ajaloo olulisemaid sündmusi